

RIKTLINJER FÖR SAMVERKAN

SKOLA &

ARBETSLIV

Vetlanda

Vetlanda

Centrala riktlinjer för samverkan mellan skola och arbetsliv

Dokumenttyp:	Riktlinjer
Beslutad av:	Barn- och utbildningsnämnden (2016-06-14, § 63)
Gäller för:	Barn- och utbildningsförvaltningen
Giltig fr.o.m.:	2016-06-14
Dokumentansvarig:	Skolchef
Senast reviderad:	2020-03-11
Senast granskad:	2022-06-03

INNEHÅLL

Bakgrund	4
Syfte och målsättning	4
Nationella mål och riktlinjer	5
Lokala handlingsplaner	6
Principer för samverkan skola och arbetsliv	6
<i>Tydlig ansvarsfördelning</i>	6
<i>Inslag och metoder</i>	7
<i>Uppföljning och utvärdering</i>	9
Genomförande	10
Utdrag ur läroplaner och Allmänna råd för studie- och yrkesvägledning	11
<i>Läroplan för förskola, Lpfö 18</i>	11
<i>Läroplan för grundskola, förskoleklass och fritidshem, Lgr 2011</i>	12
<i>Läroplan för grundsärskolan 2011</i>	12
<i>Läroplan för gymnasieskola 2011, Gy11</i>	13
<i>Gymnasiesärskolan 2013</i>	14
<i>Läroplan för vuxenutbildning 2012</i>	15
<i>Allmänna råd för arbete med studie- och yrkesvägledning</i>	15
Förslag till framtidsfrågor	16
<i>Förskola-årskurs 3:</i>	16
<i>Årskurs 4-5</i>	16
<i>Årskurs 6</i>	16
<i>Årskurs 7</i>	17
<i>Årskurs 8</i>	17
<i>Årskurs 9, höstterminen</i>	18
<i>Årskurs 9, vårterminen</i>	18
<i>Gymnasieelever åk 1-3</i>	18

BAKGRUND

I skolans uppdrag ingår att eleverna ska vara aktiva och deltagande och känna att de har makten över sitt eget lärande. När elever får upptäcka att det de lärt sig har en praktisk tillämpbarhet – då väcks också lusten att lära.

Entreprenörskap i skolan är ett pedagogiskt förhållningssätt i klassrummen lika mycket som det är en kunskap om arbetsliv och egenföretagande. Det handlar om att ta fram och utveckla elevers inneboende nyfikenhet, initiativförmåga och självförtroende redan från tidiga åldrar.

De olika insatser och projekt inom området som har bedrivits i Vetlanda kommun behöver samlas och formas, så att alla elever ges samma möjligheter till likvärdig kunskap om samhälle och arbetsliv. För att lyckas väl i detta arbete måste skolan samverka med organisationer, arbets- och näringsliv utanför skolan.

Riktlinjerna är framtagna i samverkan med företrädare för arbetslivet i Vetlanda kommun.

SYFTE OCH MÅLSÄTTNING

Samverkan mellan skola och arbetsliv, entreprenörskap, består av två delar. Dels kontakter med arbetsliv och omvärld, dels ett förhållningssätt i skolans undervisning. Syftet med genomtänkta och förankrade riktlinjer för samverkan är att underlätta kontakterna mellan olika aktörer och därmed bidra till att utveckla barns och elevers entreprenöriella förmågor, liksom skolans arbets- och undervisningsmetoder i ett långsiktigt perspektiv.

Genom att elever och lärare lär känna det lokala närings- och arbetslivet ges goda förutsättningar att få kunskap om vilka yrkes- och verksamhetsområden som finns i närområdet samt att utveckla stolthet och en positiv bild av kommunen som bostadsort.

Målsättningen med att forma riktlinjer för samverkan mellan skola och arbetsliv är att alla barn och elever kontinuerligt under sin skoltid ska ges likvärdiga möjligheter att komma i kontakt med arbetslivet. Riktlinjerna beskriver den "lägsta-nivå" som alla barn och elever ska få ta del av. Aktiviteterna och insatserna ska anpassas till barnens och elevernas intressen, ålder och mognad, liksom till lokala förutsättningar.

På den lokala nivån är målsättningen att barn och ungdomar ska utveckla drivkraft, lust och motivation till fortsatt lärande och yrkesval genom att lärande- och kunskapsutvecklingen sker i ett sammanhang där arbetslivet ingår som en naturlig del. Genom att stärka varje elevs tro på sin egen förmåga och att hitta sin egen drivkraft ökar lärandet och därmed nås bättre resultat.

Genom en ökad samverkan mellan skola och arbetsliv, där arbetslivet tar en aktiv del i samarbetet, ges ökade möjligheter att skapa intresse för olika yrken och verksamhetsinriktningar och därmed rekrytering av framtida medarbetare.

NATIONELLA MÅL OCH RIKTLINJER

I läroplanerna för förskolan, skolan och gymnasieskolan formuleras värdegrunder och uppdrag samt mål och riktlinjer för verksamheterna. Dessa visar tydligt att det är viktigt att stärka de entreprenöriella förmågorna hos barn och ungdomar. Ett entreprenöriellt lärande i förskola och skola konkretiserar och tydliggör målen och visar på hur man praktiskt kan uppnå dem.

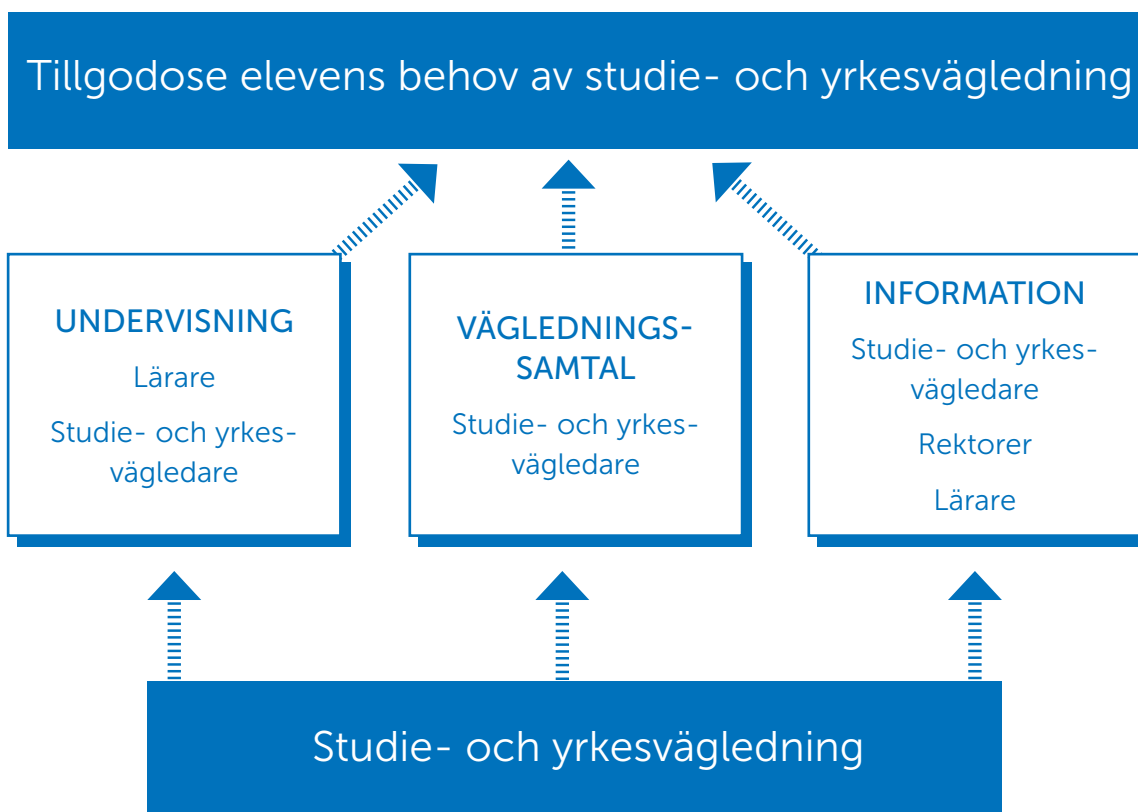

Fig. Skolans studie- och yrkesvägledning kan genom undervisning, vägledningssamtal och informationsinsatser tillgodose elevernas behov av vägledning.

I Skolverkets allmänna råd och kommentarer om studie- och yrkesvägledning beskrivs att en väl fungerande studie- och yrkesvägledning skapar betydelsefull grund för elevens möjligheter att fatta viktiga beslut för framtiden och att studie- och yrkesorienteringen ska utgå från elevens individuella behov. Studie- och yrkesvägledning förekommer i olika former i skolans undervisning och berör all personal i skolan. All personal i skolan kan på olika sätt bidra till att ge eleverna kunskap, stöd och erfarenheter för kommande studie- och yrkesliv.

LOKALA HANDLINGSPLANER

De centrala riktlinjerna beskriver hur arbetet i förskolor och skolor ska planeras, genomföras, följas upp och revideras. De bidrar till en ökad likvärdighet och är en del i det systematiska kvalitetsarbetet och är därmed ett stöd för den lokala samverkan mellan förskola/skola och arbetsliv.

De centrala riktlinjerna beskriver vad som minst ska ske och vilka aspekter som bör beaktas. Utifrån dessa måste sedan lokala handlingsplaner tas fram så att rutiner, arbetssätt och ansvarsfördelning överensstämmer med lokala förutsättningar i förskolor, skolor och arbetsliv. De lokala handlingsplanerna ska förutom syfte och aktivitet, även innehålla uppgifter om när aktiviteterna sker och vem som ansvarar för att aktiviteten kommer att genomföras. I vissa fall konkretiserar man även vilka som deltar i aktiviteterna.

PRINCIPER FÖR SAMVERKAN SKOLA OCH ARBETSLIV

Tydlig ansvarsfördelning

Samrådsgrupp

En övergripande samrådsgrupp finns mellan skola och arbetsliv. Denna grupp ansvarar för att följa upp och stödja samverkansarbetet.

Skolledning

Skolledaren ansvarar för att enhetens inre organisation kring samverkan mellan förskola/skola och arbetsliv utvecklas och genomförs enligt innehållet i riktlinjerna. Skolledaren ansvarar även för att initiera, bygga upp och behålla ett lokalt kontaktnät till organisationer och arbetsliv i närområdet.

Arbetslag/programlag

Arbetslag/programlag ansvarar för att all arbetslivskunskap på ett naturligt sätt kopplas till kunskapsmål och att området ingår i den pedagogiska planeringen. Det innebär att arbetslaget ansvarar för organisering, kontakt och genomförande av arbetslivskontakter.

Pedagog

Ansvarig pedagog ansvarar för enskilda barns och elevers möjligheter till delaktighet, inflytande och ansvarstagande i de olika verktyg som beskrivs i riktlinjerna.

Studie- och yrkesvägledare

Studie- och yrkesvägledare samarbetar nära med skolans pedagoger så att informations- och vägledningsinsatser kopplas samman med undervisningen. Studie- och yrkesvägledarna ansvarar för att sprida kunskap, initiera verksamhet och stödja övriga personalgrupper.

Arbetsliv

Med riktlinjernas innehåll och arbetsformer som grund är arbetslivet beredda att bidra till ett gott samarbete. Varje företag/organisation utser en kontaktperson som har i uppdrag att ansvara för företagets kontakter med förskolan och skolan.

Nuvab

Nuvab ansvarar för att samordna träffar och samverkan mellan medlemsföretagen för att de ska stå rustade, vara förberedda och kunna lära av varandra.

NÄTVERK | UTBILDNING | SAMVERKAN

Inslag och metoder

De inslag och metoder som beskrivs nedan är den lägstanivå som alla barn och elever i Vetlanda ska få delta i. Förskolor och skolor har möjlighet att genomföra ytterligare insatser som bedöms lämpliga för att uppfylla syftet. För elever i grund-, gymnasie- eller vuxensärskola gäller riktlinjerna i tillämpliga delar.

Framtidsfrågor

För att vidga barnens och elevernas perspektiv, att hjälpa dem se fler möjligheter och på så vis motverka begränsningar som grundar sig på kön, social eller kulturell bakgrund är det viktigt att samtala med barn och elever kring dessa frågor. Som stöd vid dessa samtal används ett antal framtidsfrågor som eleven besvarar individuellt i samtal med ansvarig pedagog, se sidan 16–18.

Arbetsplats-, studiebesök, yrkesintervjuer

Studiebesök och yrkesintervjuer ska vara medvetet valda, förberedda och kopplade till undervisningsmålen för ämnet/utbildningen.

Förskola – årskurs 3

Enklare besök genomförs årligen där barnens/elevernas upplevelser ingår som en del i undervisningen och bearbetas innan och efteråt.

Årskurs 4 – 6

Här får eleverna ta reda på mer utförlig information om arbetsplatsen/olika yrken, t.ex. vilka egenskaper som krävs, könsroller, arbetsgivare/arbetstagare etc. Genomförs årligen.

Årskurs 7 – gymnasiet

Besöken inriktas mot att eleven ska få ökad förståelse och insikt om förväntningar från arbetsgivare, arbetsmiljö, socialt samspel mellan vuxna på arbetsplatsen, arbetstider, löner, karriärmöjligheter, utbildningskrav, arbetsmarknad m.m. Genomförs årligen.

Studiebesök för pedagoger och skolledare

För att även pedagoger och skolledare ska känna till det lokala näringslivet genomförs årligen minst ett studiebesök i arbetslivet utanför skolan.

Praktik (PRAO, APL)

Praktisk arbetslivsorientering (PRAO) genomförs utifrån elevens intresse och individuella behov och introduceras i årskurs 8 med två veckor, samt två veckor i årskurs 9. Arbetsplatsförlagt lärande (APL) eller praktik sker i samtliga program vid gymnasiet.

Arbetslaget och studie- och yrkesvägledaren har ett gemensamt ansvar vid planering och uppföljning av PRAO. Vid gymnasiet ansvarar programlaget för planering och uppföljning av elevernas APL och praktik.

Elever ges successivt ett ökat ansvar för arbetslivspraktiken när det gäller val av och kontakt med praktikplats.

Elevers placering ska ske i god tid och i samverkan med ansvarig kontaktperson vid arbetsplatsen.

Studie- och yrkesvägledningssamtal/information

Studie- och yrkesvägledarna genomför från och med årskurs 6 studie- och yrkesvägledningssamtal, antingen klassvis eller individuellt. Syftet är att eleverna ska ges möjlighet att ringa in intresseområden och diskutera framtida studie- och yrkesval så att deras val baseras på en balans mellan personliga intressen, önskemål och förutsättningar och saklig information om arbetslivets krav och arbetsmarknadsläget inom olika yrkesområden.

Ung företagsamhet (UF)

UF-företagen tar själva fram en affärsidé, genomför marknadsundersökningar och skaffar startkapital genom försäljning av riskkapitalsedlar. Under året får eleverna möjligheter att träna sin förmåga att samarbeta, lösa problem, fatta beslut och ta ansvar för sitt handlande.

Gymnasieinformation

Information om gymnasieutbildning sker från och med årskurs 8. Informationen ges dels via studie- och yrkesvägledaren, dels genom olika former av besök i gymnasieskolan.

Möten mellan företrädare för skola-arbetsliv

Skolor initierar och bjuder in företrädare för arbetslivet, så att samverkan kan fördjupas och utvecklas. Arbetslivets närvaro och delaktighet i undervisningen bidrar till konkreta lärandesituationer för såväl elever som lärare.

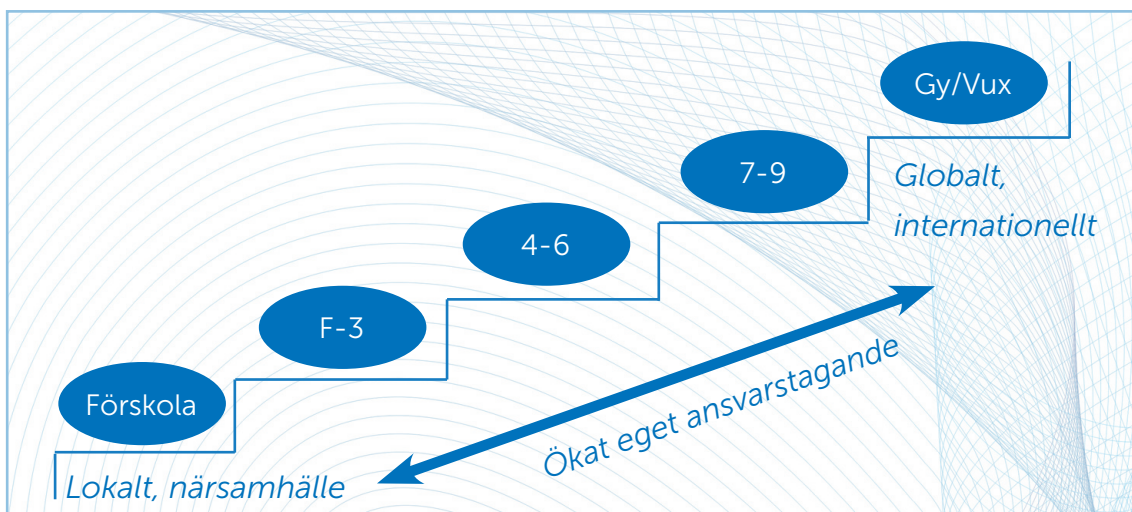
Ledarskapet inom såväl skola som övrigt arbetsliv kan utvecklas genom olika former av partnerskap mellan olika organisationers chefer.

Uppföljning och utvärdering

De centrala rutinernas genomförande och resultat på lokal nivå följs upp inom ramen för förskolans och skolans systematiska kvalitetsarbete.

Den övergripande samrådsgruppen ansvarar för att arbetsformerna för samverkan årligen följs upp och utvärderas. Resultatet leder till åtgärder för fortsatt utveckling.

GENOMFÖRANDE

Förskola

- Framtidsfrågor
- Enklare studiebesök/arbetsplatsbesök
- Vårdnadshavare kommer och informerar om sina yrken
- Roll- och yrkeslekar

F-3

- Framtidsfrågor
- Enklare studiebesök/arbetsplatsbesök
- Vårdnadshavare kommer och informerar om sina yrken
- Roll- och yrkeslekar

4-6

- Framtidsfrågor
- Studiebesök, arbetsplatsbesök och yrkesintervjuer
- Vårdnadshavare och företrädare för olika yrken, branscher och organisationer bjuds in till skolan
- Pedagoger genomför ett studiebesök i arbetslivet utanför skolan
- Åk 6: Studie- och yrkesvägledningsinformation klassvis

7-9

- Framtidsfrågor
- Studiebesök, arbetsplatsbesök och yrkesintervjuer
- Företrädare för olika yrken, branscher och organisationer bjuds in till skolan
- Pedagoger genomför ett studiebesök i arbetslivet utanför skolan
- Studie- och yrkesvägledningssamtal med framtidsfrågor som utgångspunkt:
 - Åk 7: Information klassvis
 - Åk 8: Individuellt under läsåret
 - Åk 9: Individuellt under ht
- PRAO utifrån elevens intresse och individuella behov
 - Åk 8: 2 veckor
 - Åk 9: 2 veckor
 - Åk 8: Gymnasiemässa med presentation av program samt fördjupad info.
 - Åk 9: Gymnasieinformation vårdnadshavare och elever

Vuxenutbildning

- Framtidsfrågor
- Studiebesök, arbetsplatsbesök och yrkesintervjuer
- Företrädare för olika yrken, branscher och organisationer bjuds in till skolan
- Vägledningssamtal

Gymnasium

- Framtidsfrågor
- Studiebesök, arbetsplatsbesök och yrkesintervjuer
- Praktikföretagen är resurser för programmets infärgning i ord. undervisning och studie- och yrkesvägledning
- Företrädare för yrken, branscher och organisationer med anknytning till programmet bjuds in till skolan
- Berörda pedagoger deltar aktivt i programrådets arbete
- Pedagoger genomför ett studiebesök i arbetslivet utanför skolan
- Vägledningssamtal med framtidsfrågorna som utgångspunkt
- UF erbjuds inom samtliga program
- Framtidsmässa
- Info från Arbetsförmedlingen om arbetsmarknadsläget i kommunen och länet
- Info och vägledning om studier på universitet/högskola, yrkeshögskola och andra utbildningar i Sverige och utomlands
- Samarbetet kring Teknik- samt Vård- och omsorgscollege fortsätter att utvecklas

UTDRAG UR LÄROPLANER OCH ALLMÄNNA RÅD FÖR STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDNING

Läroplan för förskola, Lpfö 18

En likvärdig utbildning

Utbildningen i förskolan ska ta sin utgångspunkt i läroplanen och det barnen visar intresse för samt i det kunnande och de erfarenheter som barnen tidigare har tillägnat sig. Den ska kontinuerligt utmana barnen vidare genom att inspirera till nya upptäckter och kunskaper.

Alla barn ska få en utbildning som är utformad och anpassad så att de utvecklas så långt som möjligt. Förskolan ska organisera utbildningen så att barnen möts, leker och lär tillsammans, samt prövar och utvecklar sina förmågor och intressen, med samma möjligheter och på lika villkor, oberoende av könstillhörighet.

Miljön i förskolan ska erbjuda alla barn varierade aktiviteter i olika sammanhang. Många valmöjligheter ger ökade förutsättningar för barnen att bredda sina lekmönster och val av aktiviteter.

Hållbar utveckling samt hälsa och välbefinnande

En positiv framtidstro ska prägla utbildningen. Utbildningen ska ge barnen möjlighet att tillägna sig ett ekologiskt och varsamt förhållningssätt till sin omgivande miljö och till natur och samhälle. Utbildningen ska ta tillvara barnens nyfikenhet samt utmana och stimulera deras intresse för och kunskaper om natur, samhälle och teknik. Utbildningen ska ge varje barn möjligheter att utforska, ställa frågor och samtala om företeelser och samband i omvärlden och på så sätt utmana och stimulera deras intresse för hälsa och välbefinnande samt för hållbar utveckling.

Omsorg, utveckling och lärande

Förskolan ska bidra till kontinuitet och progression i barnens utveckling och lärande samt förbereda för fortsatt utbildning. Förskolan ska stimulera barnens kreativitet, nyfikenhet och självkänsla. Barnen ska få möjlighet att förundras och utveckla sin förmåga att utforska, kommunicera och reflektera. Utbildningen ska stimulera barnen till att ta initiativ och ansvar samt ge dem möjlighet att arbeta både självständigt och tillsammans med andra. Utbildningen ska uppmuntra och utmana barnen att pröva sina egna och andras idéer, lösa problem och omsätta idéerna i handling.

Läroplan för grundskola, förskoleklass och fritidshem, Lgr 2011

Skolans uppdrag

Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska i samarbete med hemmen främja elevernas allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare. Skolan ska präglas av omsorg om individen, omtanke och generositet. Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa. Skolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling. Arbetet måste därför ske i samarbete med hemmen.

En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja till att pröva egna idéer och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap.

Kunskaper

Skolan ska ansvara för att eleverna inhämtar och utvecklar sådana kunskaper som är nödvändiga för varje individ och samhällsmedlem. Dessa ger också en grund för fortsatt utbildning.

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.

Skolan och omvärlden

Eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet i skolan. De ska också få underlag för att välja fortsatt utbildning. Detta förutsätter att den obligatoriska skolan nära samverkar med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till. Det förutsätter också en samverkan med arbetslivet och närsamhället i övrigt.

Läroplan för grundsärskolan 2011

Skolans uppdrag

Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska i samarbete med hemmen främja elevernas allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare. Skolan ska präglas av omsorg om individen, omtanke och generositet. Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till

nästa. Skolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling. Arbetet måste därför ske i samarbete med hemmen.

En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja till att pröva egna idéer och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap.

Skolan och omvärlden

Eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet i skolan. De ska också få underlag för att välja fortsatt utbildning. Detta förutsätter att den obligatoriska skolan nära samverkar med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till. Det förutsätter också en samverkan med arbetslivet och närsamhället i övrigt.

Läroplan för gymnasieskola 2011, Gy11

Skolans uppdrag

Huvuduppgiften för gymnasieskolan är att förmedla kunskaper och skapa förutsättningar för att eleverna ska tillägna sig och utveckla kunskaper. Utbildningen ska främja elevernas utveckling till ansvarskännande människor, som aktivt deltar i och utvecklar yrkes- och samhällslivet. Den ska bidra till elevernas allsidiga utveckling.

Genom studierna ska eleverna stärka grunden för det livslånga lärandet. Förändringar i arbetslivet, ny teknologi, internationaliseringen och miljöfrågornas komplexitet ställer nya krav på människors kunskaper och sätt att arbeta. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja att pröva och omsätta nya idéer i handling och att lösa problem. Eleverna ska i skolan få utveckla sin förmåga att ta initiativ och ansvar och att arbeta både självständigt och tillsammans med andra. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper och förhållningssätt som främjar entreprenörskap, företagande och innovationstänkande. Därigenom ökar elevernas möjligheter att kunna starta och driva företag. Entreprenöriella förmågor är värdefulla för arbetslivet, samhällslivet och vidare studier. Vidare ska skolan utveckla elevernas kommunikativa och sociala kompetens samt uppmärksamma hälso-, livsstils- och konsumentfrågor. Skolan ska även sträva efter att ge eleverna förutsättningar att regelbundet bedriva fysiska aktiviteter.

Utvecklingen i yrkeslivet innebär bland annat att det behövs gränsöverskridanden mellan olika yrkesområden och att krav ställs på medvetenhet om såväl egen som andras kompetens. Detta ställer i sin tur krav på skolans arbetsformer och arbetsorganisation.

Utbildningsval – arbete och samhällsliv

Gymnasieskolan ska nära samverka med de obligatoriska skolformerna, arbetslivet, universiteten och högskolorna samt med samhället i övrigt. Detta krävs för att

eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet och få underlag för val av kurser inom utbildningen och för vidare studier eller yrkesverksamhet. Det är särskilt viktigt att skolan samarbetar med arbetslivet om yrkesutbildningen.

Genom att arbetslivet fortlöpande förändras när det gäller behovet av kompetens och rekrytering av arbetskraft inom olika områden har studie- och yrkesvägledning i vid mening stor betydelse. Universitet och högskolor, arbetsförmedlingar, näringsliv samt arbetsmarknadens parter och branschorganisationer har därför viktiga roller i informationen till skolan och eleverna.

Gymnasiesärskolan 2013

Gymnasiesärskolans uppdrag

Huvuduppgiften för gymnasiesärskolan är att förmedla kunskaper och skapa förutsättningar för att eleverna ska tillägna sig och utveckla kunskaper. Utbildningen ska främja elevernas utveckling till ansvarskännande människor, som aktivt deltar i och utvecklar yrkes- och samhällslivet. Den ska bidra till elevernas allsidiga utveckling. Skolan har uppgiften att till eleverna överföra värden, förmedla kunskaper och förbereda dem för att arbeta och verka i samhället. Gymnasiesärskolan ska förmedla sådana mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensramen i samhället och som utgår från grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som alla omfattas av. Förändringar i arbetslivet, ny teknologi, internationaliseringen och miljöfrågornas komplexitet ställer nya krav på människors kunskaper och sätt att arbeta. För att kunna orientera sig i en komplex verklighet med stort informationsflöde och snabb förändringstakt behöver eleverna utveckla förmågan att finna, tillägna sig och använda ny kunskap. Eleverna ska träna sig att tänka kritiskt, att granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ. På så vis närmar sig eleverna ett vetenskapligt sätt att tänka och arbeta.

Genom studierna ska eleverna stärka grunden för det livslånga lärandet.

Utbildningsval – arbete och samhällsliv

Skolan ska nära samverka med de obligatoriska skolformerna, särskild utbildning för vuxna, utbildning i svenska för invandrare, kommunal vuxenutbildning, yrkeshögskolan, folkhögskolor, arbetslivet och med samhället i övrigt. Detta krävs för att eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet och få underlag för val av kurser inom utbildningen och för vidare studier eller yrkesverksamhet.

Det är särskilt viktigt att skolan samarbetar med arbetslivet om yrkesutbildningen. Genom att arbetslivet fortlöpande förändras när det gäller behovet av kompetens och rekrytering av arbetskraft inom olika områden har studie- och yrkesvägledning i vid mening stor betydelse. Arbetsförmedlingar, näringsliv samt arbetsmarknadens parter och branschorganisationer har därför viktiga roller i informationen till skolan och eleverna.

Läroplan för vuxenutbildning 2012

Vuxenutbildningens uppdrag

Vuxenutbildningen ska förmedla kunskaper och stödja eleverna så att de kan arbeta och verka i samhället. Den syftar också till att möjliggöra fortsatta studier. Vuxenutbildningen ska förmedla sådana kunskaper som utgör den gemensamma referensramen i samhället och som utgår från de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna.

Vuxenutbildningens målgrupp är heterogen och eleverna är individer med mycket olika förutsättningar. Även elevernas mål med utbildningen kan variera kraftigt. Utbildningen måste därför anpassas utifrån individens behov och förutsättningar och den kan variera både till längd och till innehåll. Vuxenutbildningen ska alltid möta varje elev utifrån hans eller hennes behov och förutsättningar.

Utbildningsval – arbete och samhällsliv

En elev i vuxenutbildningen kan ha behov av att kombinera studier i flera av de skolformer som ingår i vuxenutbildningen. Det förutsätter att det finns en nära samverkan mellan de olika skolformerna. Vuxenutbildningen ska även samverka med verksamheter som hör till arbetslivet, yrkeshögskolan, folkhögskola och universitet och högskola samt med samhället i övrigt. Detta krävs för att eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet samt underlag för val av kurser inom utbildningen och för vidare studier eller yrkesverksamhet. Genom att arbetslivet fortlöpande förändras när det gäller behov av kompetens och rekrytering av arbetskraft inom olika områden har studie- och yrkesvägledning i vid mening stor betydelse för eleven. Det är särskilt viktigt att vuxenutbildningen samarbetar med arbetslivet när det gäller yrkesutbildning.

Allmänna råd för arbete med studie- och yrkesvägledning

Enligt skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens som kan tillgodose elevernas behov av studie- och yrkesvägledning

Under sin skoltid behöver eleven utveckla kunskaper både om sig själv och om olika valalternativ. Eleven behöver också utveckla förmågan att väga samman personliga faktorer med valalternativen för att kunna göra väl underbyggda studie- och yrkesval. Förutom det behöver eleven ges möjlighet att utveckla färdigheter i att genomföra sina beslut. Det ställer krav på tillgänglig kompetens inom de olika delar som utgör studie- och yrkesvägledningen.

Elevens behov av studie- och yrkesvägledning kan summeras som att eleven, utifrån sina förutsättningar, ska:

- bli medveten om sig själv
- bli medveten om olika valalternativ, såsom olika utbildningar och yrken
- bli medveten om relationen mellan sig själv och valalternativen
- lära sig att fatta beslut
- lära sig att genomföra sina beslut.

FÖRSLAG TILL FRAMTIDSFRÅGOR

Syftet med samtalet är att vidga barnens och elevernas perspektiv, att hjälpa dem att se fler möjligheter och på så vis motverka begränsningar som grundar sig på kön, social eller kulturell bakgrund.

Förskola–årskurs 3:

1. Vad skulle du vilja arbeta med när du blir stor? Berätta gärna om flera yrken!
2. Hur kommer det sig att det verkar kul/intressant?
3. Känner du någon som är.....?
4. Om ja: Vad har han/hon berättat om sitt arbete?
Har du varit och tittat på hans/hennes arbetsplats?
Om nej: Skulle du vilja besöka en arbetsplats där det finns?
5. Finns det något annat arbete du tycker verkar spännande?
5. Om ja: Vilket arbete är det? Skulle du vilja besöka en sådan arbetsplats?
7. Om du vill veta mer om ett arbete, hur gör du då?
8. Vad gör du på din fritid?
9. Vad är du bra på? I skolan? På fritiden?

Årskurs 4–5

1. Vilka är dina drömyrken?
2. Hur kommer det sig att du har dessa yrken som drömyrken?
3. Välj ut ett yrke. Hur blir man det?
4. Vilka egenskaper har man nytta av i det yrket?
5. Finns det andra yrken där man jobbar med liknande saker?
6. Hur gör du om du vill veta mer om ett yrke?
7. Har du varit på något besök på en arbetsplats?
8. Vad är du bra på? I skolan? På fritiden?

Årskurs 6

1. Vilka yrken tycker du verkar roliga?
2. Vad måste du kunna för att arbeta med det?
3. Vilka egenskaper är bra att ha när man ska arbeta med det?
4. Vad kan du göra för att du ska få ett arbete som.....?
5. Tre ord som beskriver dig?
6. Vad är du bra på? I skolan? På fritiden?
7. Berätta om något du tycker om att göra.
8. Finns det något du skulle vilja göra på din fritid som du inte gör idag?

Årskurs 7

1. Vad skulle du vilja arbeta med i framtiden?
2. Vad krävs för att arbeta inom det området?
3. Vilka egenskaper tror du att man behöver för att kunna arbeta som.....?
4. Vilka skolämnen tror du är viktiga för att du i framtiden ska kunna jobba med det du vill?
5. Vilka skolämnen tycker du bäst om?
6. Tre ord som beskriver dig?
7. Vad är du bra på?
8. Vad skulle du vilja lära dig, nu eller i framtiden?
9. Vad gör du på din fritid?
10. Vilka besök på arbetsplatser har du gjort i årskurs 7/eller tidigare?
11. Finns det ytterligare någon arbetsplats du skulle vilja besöka?

Årskurs 8

1. Vad skulle du vilja arbeta med i framtiden?
2. Vilka egenskaper tror du att man måste ha för att kunna arbeta som?
3. Vilka kunskaper behövs för det yrket?
4. Vilka skolämnen tror du är viktiga för att kunna nå ditt yrke?
5. Vilka skolämnen tycker du bäst om?
6. Hur kan du förbereda dig för att nå ditt framtida yrke?
7. Vilket/vilka gymnasieprogram tror du är bra att söka om du vill bli.....?
8. Vill du besöka en arbetsplats inom ditt framtida yrke? Kan du ha PRAO där?
9. Finns det andra arbetsplatser du skulle vilja besöka eller ha PRAO på??
10. Vilka är dina fritidsintressen?
11. Tre ord som beskriver dig?
12. Vad är du bra på?

Årskurs 9, höstterminen

Vilka gymnasieprogram är du mest intresserad av?

Hur kommer det sig att du funderar på just de programmen?

Vad vill du att din gymnasieutbildning ska leda till?

Vad vill du arbeta med i framtiden?

Vad vet du om det yrket/yrkesområdet?

Är det yrket/yrkesområdet en möjlig PRAO-plats?

Vilka positiva egenskaper har du? Hur kan du dra nytta av dem i yrket/yrkesområdet?

Om du vill veta mer om ett yrke, vet du var du kan hitta information?

Vad är dina mål för årskurs 9?

Berätta om du har någon typ av arbetslivserfarenhet (PRAO, något hemma m.m.)!

Vilka besök på arbetsplatser, PRAO m.m. vill du göra i årskurs 9?

Årskurs 9, vårterminen

Vilka gymnasieprogram har du sökt?

Hur kommer det sig att du sökt just de gymnasieprogrammen?

Är du behörig till gymnasieprogrammen du sökt?

Om inte, vad fattas?

Om inte, vad behöver du göra för att bli behörig?

Hur kan du förbereda dig inför att börja gymnasiet?

Vad vill du lära dig på gymnasiet?

Vad vill du göra efter att du slutat gymnasiet?

Vad tror du att du kommer att arbeta med om 10 år?

Gymnasieelever åk 1–3

Vad har du för planer efter gymnasiet?

Vilket/vilka yrken och utbildningar intresserar dig?

Hur kan du under gymnasietiden bäst förbereda dig för att nå ditt framtida mål?

Hur upplever du dina kontakter med arbetslivet under gymnasietiden?

Finns det något som du vill förändra i skolans studie- och yrkesvägledning, eller få veta mer om?

Vetlanda